Her Tomurcuk bir başlangıçtır...

TOMURCUK

Özel Sayı: 1 - Temmuz 2015 - Şevval 1437

Müslümanın Seyahat Rehberi

TOMURCUK DERGİSİ

Değerli Okurlarımız

Yeri ve göğü nuruyla kuşatan, noksan sıfatlardan münezzeh. zerre ve maddenin yegane yaratıcısı olan Rabbimiz‘e sonsuz hamd-ü senalar olsun. O‘nun en kıymetlisi ve en sevgilisi olan Hazreti Muhammed Mustafa (s.a.v)‘ ya salat ve selam olsun.

Tomurcuk: Özel Sayı 1 ile siz değerli okurlarımızla buluşmanın memnuniyetini ve şerefini yaşıyoruz.

Malumunuz olduğu üzere İslam Din‘i bir kolaylık ve güzellik dinidir.

Hayatımızın her merhalesinde yolumuza aydınlık feraset ve kolaylık sunmaktadır. Bu yolculuklar ve seyahatler için de aynen bu şekildedir.

Peki biz müslümanlar olarak bu kolaylıklardan ve güzelliklerden yeterince haberdar mıyız acaba? Ömrümüzün her noktasına İslam›ın nurunu yaymayı başasarbildik mi?

Biz kendi kendimize bu soruları sorduk ve dinimizin seyahat noktasında bize sunmuş olduğu kolaylıkları sizin için bu sayıda derledik.

Yolculuk sırasında dinimiz bize ne kolaylıklar sağlıyor? Sıla-i Rahim’in önemi nedir? Hediyeleşmek önemli mi?... ve buna benzer daha bir çok soruya bu sayıda cevap bulacaksınız.

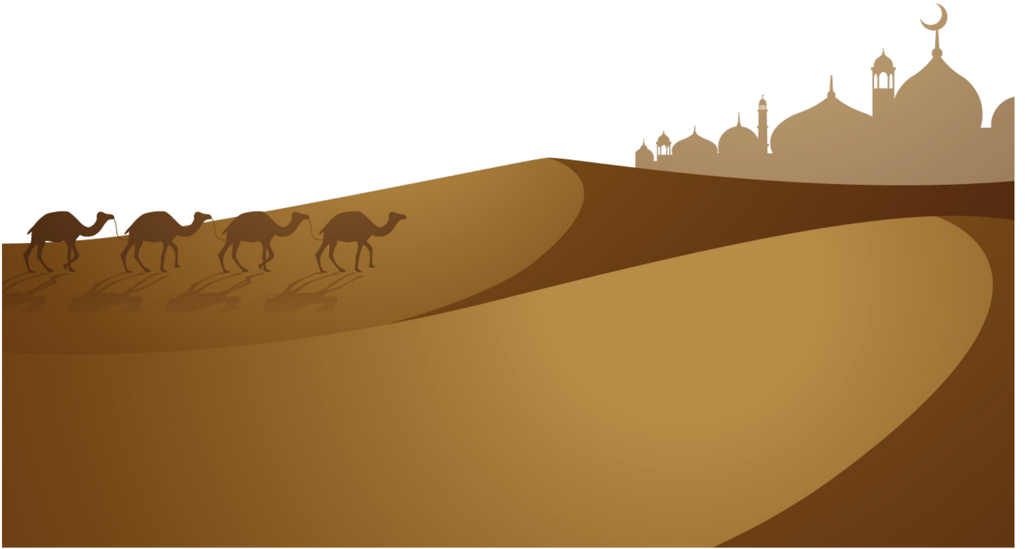
Yeni sezonda yeni dergiler ve özel sayılarla sizlerle buluşmak ümidi ile.

Yüce Mevla’ya emanet olunuz.

Selam ve dua ile...

İçindekiler

Seferilik

Seferi: Yolculuk, yolculuğa çıkma; sefer mesafesine yolculuk yapma. Bir fıkıh terimi olarak yolculuk, belirli bir mesafeye gitmektir. Bu mesafe ise orta yürüyüşle üç günlük, yani on sekiz saatlik bir uzaklıktan ibarettir. Buna üç merhalelik mesafe de denir.

Dört Mezhebe Göre Cem-i Takdim ve Cem-i Te'hîrin Hüküm ve Sebepleri

Namazı cem' etmek; „cem-i takdim" ve „cem-i te'hir" olmak üzere iki kısımdır

Namaz kılan kişinin öğle vaktinde, ikindi namazını öğle namazı ile birlikte kılmasına "cem-i takdîm" denir. Bu durumda vakti girmeden önce ikindi namazı, öğle namazıyla birlikte kılınmış olmaktadır.

Namaz kılan kişinin öğle namazını, vakti çıkıncaya kadar geciktirip ikindi vaktinde ikindi namazıyla birlikte kılmasına ise "cem-i te'hîr" denir. Yatsı namazıyla akşam namazı da, tıpkı öğle ve ikindi namazları gibi her iki şekilde de kılınabilirler. Sabah namazına gelince, bunun hiç bir halde başka bir vakit namazıyla bir arada kılınması sahîh olmaz.

Belirteceğimiz sebeplerden birinin mevcûd olmaması halinde mükellef bir kişinin, farz namazlardan birini vaktinden sonraya bırakması veya vaktinden önceye alması caiz olmaz. Zîrâ noksanlıklardan münezzeh Yüce Allah, her namazı tâyin edilen kendi vaktinde kılmamızı emretmek üzere şöyle buyurmuştur:

„Muhakkak ki namaz, mü'minler üzerine vakitleri belirli (bir farz) olarak yazılıdır." (Nisa,103)

İslâm Dîni kolaylık ve müsamaha dîni olduğundan dolayı, meşakkatlerin bulunması hâlinde, sıkıntıları gidermek amacıyla namazların, vakitleri dışında kılınmasını mübah saymıştır. (İslam İlmihali – Halil Gönenç)

Vakit namazlarının ikisini bir arada kılmak, (bazı hallerde) caizdir. Bir arada kılmanın sebep ve şartlarına gelince; bunlar, mezheblere göre detaylı olarak aşağıda ayrı ayrı anlatılmıştır.

Ne zaman seferi olunacağı konusunda iki ayrı görüş vardır:

1. Mesafeyi esas alanlar.

Bu anlayışa göre 90 km kadar bir yolculuğa çıkılırsa seferi sayılacağından namazlarını kısaltır.

2. Zamanı esas alanlar.

Hanefilere göre: Seferi kimsenin namazlarını kısaltarak kılması vaciptir ve aynı zamanda azimettir. Dört rekatlı her namazdan Seferiye farz olan iki rekâttır. Se-

ferinin bilerek iki rekâttan fazla kılması caiz değildir. Eğer Seferi yanılarak iki rekâttan fazla kılarsa sehiv secdesi yapmalıdır. Eğer iki rekâtı dörde tamamlarsa, ikinci rekâtta teşehhüd miktarı oturmuşsa, ilk iki rekâtı farz yerini tutar. Son iki rekât ise kendisi için nafile olur. Eğer ikinci rekâtta teşehhüd miktarı oturmamışsa namazı batıl olur.

Malikilere göre: Seferde namazları kısaltarak kılmak sünnet-i müekkededir. Çünkü Hz. Peygamber (s.a.v.) öyle yapmıştır.

Şafilere göre: Seferde namazları kısaltarak kılmak muhayyer olmak üzere rusattır. Kısaltarak da kılabilir, tam olarak da kılabilir.

Hanbelilere göre: Seferde namazı kısaltmak, mutlak olarak tam kılmaktan daha faziletlidir. (İslam Fıkhı Ansiklopedisi c.2 s.414)

Seferîliğin Hükümleri

Yolcular için bir takım kolaylıklar, ruhsatlar getirilmiştir. Ramazanda yolculukta bulunan için orucu geri bırakmak mübahtır. Yolcunun mesh süresi üç gün üç gecedir. Yolcu dört rekatlı farz namazlarını ikişer rekat olarak kılar. Buna “kasrı salat” denir.

Yolculukta dört rekatlı namazların kısaltılarak kılınması Kur’an, Sünnet ve icma ile câizdir.

Allah Teâlâ şöyle buyurur:

“Eğer kâfirlerin size fitne vermesinden korkarsanız, yeryüzünde sefere çıktığınız zaman namazları kısaltarak kılmanızda bir sakınca yoktur.” (Nisa, 4/101).

Bu âyette kısaltmanın korku şartına bağlanması o günkü olayı tespit etmek içindir. Çünkü Rasûlüllah (s.a.s)›in çoğu yolculukları korkudan uzak değildi.

Ashab-ı Kiram’dan Ya’la b. Ümeyye (r.a) Hz. Ömer’e şöyle demiştir:

“Biz neden namazları kısaltarak kılıyoruz? Halbuki güven içindeyiz.” Hz. Ömer de buna cevap olmak üzere şöyle buyurdu:

„Ben de aynı durumu Hz.. Peygamber‘e sormuştum; şöyle buyurmuştu:

‚Bu, Allah‘ın size verdiği bir bağıştır, Allah‘ın sadakasını kabul edin.‘“ *(Müslim, Misafir, 4; Tirmizi, Tahare, 4, 20; Nesâi, Taksir, I).*

Hz. Peygamber‘in umre, hac veya savaş için yaptığı yolculuklarında namazları kısaltarak kıldığı ile ilgili haberler tevatür derecesindedir. Abdullah ibn Ömer (r.a) şöyle demiştir:

„Hz. Peygamber (s.a.s)'e yolda arkadaşlık ettim. O, yolculuklarında iki rekattan fazla kılmazdı. Hz. Ebu Bekir, Hz. Ömer ve Hz. Osman da böyle yaparlardı." (İbn Mâce, İkâme, 75).

Hz. Ömer'in şöyle dediği rivayet edilmiştir:

„Yolcunun namazı, Nebinizin lisanı üzere kısaltılmaksızın tam iki rekattır." (Buhârî, Taksîr, 11; Küsûf, 4; İbn Mâce, İkâme, 73, 124).

Seferi kimse bir beldede on beş gün ve daha fazla kalmaya niyet edince mukîm olur ve artık namazlarını tam kılar. Eğer on beş günden az kalmaya niyet ederse seferîliği devam eder. İkamet yerinde bulunmak da sefer sebebiyle kişinin üzerinden düşen bazı vecibelerin yapılmasına geri dönmeyi gerektirir. Bu yüzden temizlik süresinin on beş gün ile sınırlanması gibi, en az ikâmet süresinde on beş gün olarak takdir edilmesi gerekir. Bu görüş İbn Abbas ve İbn Ömer (r.a)'dan nakledilen şu söze dayanır:

„Seferî olduğun halde bir beldeye girer ve bu beldede on beş gün kalmaya niyet edersen, namazını tam kıl. Eğer buradan ne zaman sefere çıkacağını bilmezsen namazlarını kısaltarak kıl." (ez-Zühayli, el-Fıkhul-İslâmî ve Edilletüh, Dimaşk 1405/1985, II/323).

Bir yolcu, bir beldede belirli bir ihtiyacını görmek için beklerse, bekleme işi yıllarca sürse bile namazlarını kısaltarak kılar. On beş günden fazla kalmaya, niyet etmediği için seferîlik hali devam eder. Nitekim İbn Ömer (r.a) Azerbaycan'da altı ay kalmış ve namazlarını bu şekilde kısaltarak kılmıştır. Bir kısım sahabenin de böyle yaptığı rivayet edilmiştir.

Şâfiî ve Malikilere göre, yolcu bir yerde dört gün kalmaya niyet ederse namazlarını tam kılar. Çünkü sünnette, dört günden az ikâmetin, seferin hükmünü kesmeyeceği açıklanmıştır. Rasülullah (s.a.s) şöyle buyurmuştur:

„Muhacir hacdaki ibadetlerini yaptıktan sonra üç gün ikâmet eder."

Nitekim Hz. Peygamber (s.a.s), umre yaptığı zaman Mekke'de üç gün süreyle kaldığı halde namazlarını kısaltarak kılıyordu. *(eş-Şevkânî, Neylül-Evtâr, III/207 vd.).*

Mukîmin kazaya kalan namazları, yolculuğa çıkmasıyla ve yolcunun kazaya kalan namazları da ikamete niyet etmesiyle değişmez. Bu yüzden seferde iken kazaya kalan namazları ikişer rekat olarak kılar. Bir yolcu da ikâmet zamanında kazaya kalmış namazlarını dörder rekat olarak kılar.

Cemaatle namâzda mukîm müsafire uymuşsa, müsafir iki rekat kılınca selâm verir, mukim selâm vermeyip namazı dörde tamamlar. Namazı dörde tamâmlarken hiç bir şey okumaz; çünkü namazın baş tarafını imamla kılmış ve farz kıraat yerine gelmiştir. *(İbnü›l-Hümam, I, 405; İbn Âbidîn, I/733 vd.; Zeylaî, et-Tebyîn, I/215).*

Yolcu ise ancak vakit içinde mukîme uyabilir. Bu durumda dört rekatlı bir farz namazını mukîm gibi tam olarak kılar. İmama vakit içinde uymakla farz namazı iki rekattan dört rekata dönüşmüş olur. „İbn Abbas „Seferî'nin durumuna ne dersiniz? Yalnız başına kılınca iki rekat, mukîm

olarak dört rekat kılıyor“ sorusuna; „Bunu yapmak sünnettir“ cevabını vermiştir“ (ez-Zühayli, a.g.e., II, 335).

Nâfi‘ şöyle demiştir:

„İbn Ömer seferî olduğu zaman imamla birlikte kılınca dört rekat kılar; yalnız başına kıldığı zaman ise iki rekat kılardı.“ (ez-Zühayli, a.g.e., II/335).

Bir kimse müsafir iken kazaya kalan dört rekatlı bir namazında mukîm imama uyamaz. Çünkü bu namaz daha önceden iki rekat olarak meydana gelmiştir.

Yolculuk veya yağmur, kar gibi bir mazeretle iki namazı bir vakitte kılmak caiz değildir. Yalnız Arafat‘ta öğle ile ikindi, Müzdelife‘de akşam ile yatsı namazlarını birleştirip cemaatle kılmak caiz görülmüştür (bk. „Namazın Vakitleri“).

Mukîm iken kazaya kalan namazlar, yolculuğa çıkmakla veya yolcu iken kazaya kalan namazlar mukîm olmakla değişikliğe uğramaz. Bu yüzden yolculukta kazaya kalan dört rekatlı namazlar, ister yolculuk sırasında isterse mukîm iken kaza edilsin, kısaltılarak kılınır. Mukîm iken kazaya kalan namazlar da yolculuk halinde kaza edilecekse tam olarak kılınır.

Yolculuğun Sona Ermesi:

Aslî vatana dönüp gelmekle yolculuk hali sona erer. Burada oturmaya niyet edilip edilmemesi sonucu değiştirmez. İkâmet vatanına dönüşte ise, oturmaya niyet gereklidir.

Vatan üçe ayrılır:

1. Aslî vatan: Bir kimsenin doğup büyüdüğü veya evlenip içinde yaşamak istediği veya içinde barınmayı kasd edip, başka yeri vatan edinmek istemediği yere **„aslî vatan“** denir.

2. İkâmet vatanı: Bir kimsenin doğup büyüdüğü, evlenip içinde sürekli yerleşmeye karar verdiği bir yer niteliğinde olmaksızın, yalnız içinde on beş günden fazla kalmak üzere yerleştiği yere de **„ikâmet vatanı (vatan-ı ikâmet)“** denir. Askerlik, öğrencilik, işçilik veya memurluk gibi hizmetler sebebiyle sürekli bir şekilde yerleşilmeyen beldeler on beş günden fazla kalmaya niyet edilmesi yüzünden ***«ikâmet vatanı»*** niteliğindedir.

3. Süknâ vatanı: Bir yolcunun, içinde on beş günden az oturmak istediği yerde

kendisinin bir vatan-ı süknâsı olur. Bu sonuncuya itibar edilmez. Bununla ne aslî vatan ve ne de ikâmet vatanı değişmez. Böyle bir yolcu, hem yolculuk sırasında hem de on beş günden az kaldığı bu süre içinde **«seferî»** sayılır; Aslî veya ikâmet vatanlarına olan yolculukta ise yalnız yolculuk sırasında seferî hükümleri uygulanır. Bu vatanlara ulaşan kimse, orada **„mukîm"** sayılır.

Seferîlik konusunda bu vatanlar kendi misli ile veya üstü ile bozulur, aşağısı ile bozulmaz. Bu yüzden insanın asıl vatanı olan yer, diğer ikâmet ve süknâ vatanları ile bozulmaz. Yani vatan-ı ikâmette bulunan kimse vatan-ı aslîye dönmekle müsafir olmaz. İnsan doğup yerleştiği veya karısının yerleştiği yere varınca seferî olmaz. Sadece gideceği bu yer seferi olacak kadar uzak ise yolculuk sırasında seferî olur, fakat oraya varınca seferîliği kalkar.

Bir kimse yerleştiği yerden, yine sürekli olarak yerleşmek amacıyla başka bir yere giderse, gittiği yer vatan-ı aslîsi olur; birinci vatanı vatan-ı aslî olmaktan çıkar. Çünkü, Hz. Peygamber (s.a.s) Mekke'ye gittiklerinde kendisini müsafir saymış ve „Biz seferîyiz" buyurmuştur *(eş-Şevkânî, a.g.e., III/270)*.

Bir kimse bir şehirde otururken ailesini nakletmeden başka bir şehirde de evlense, her iki şehir kendisi için asıl vatan olur. On beş günden az kalınacak yer olan vatan-ı süknanın bir önemi yoktur. Kişi orada seferî sayılır. Bu vatan, diğer vatan çeşitlerini değiştirmez. Kişi on beş günden kısa süren ve seferi olacak kadar uzağa yaptığı tüm yolculuklarında, şehrin yerleşim alanları dışına çıktığı andan itibaren ve gittiği yerde seferî sayılır. Bu durum geri dönünceye kadar devam eder.

KALDIRIMLAR

Sokaktayım, kimsesiz bir sokak ortasında;
Yürüyorum, arkama bakmadan yürüyorum.
Yolumun karanlığa saplanan noktasında,
Sanki beni bekleyen bir hayal görüyorum.

İçimde damla damla bir korku birikiyor;
Sanıyorum, her sokak başını kesmiş devler...
Üstüme camlarını, hep simsiyah, dikiyor;
Gözüne mil çekilmiş bir âmâ gibi evler.

Kara gökler kül rengi bulutlarla kapanık;
Evlerin bacasını kolluyor yıldırımlar.
İn cin uykuda, yalnız iki yoldaş uyanık;
Biri benim, biri de serseri kaldırımlar.

Kaldırımlar, çilekeş yalnızların annesi;
Kaldırımlar, içimde yaşamış bir insandır.
Kaldırımlar, duyulur, ses kesilince sesi;
Kaldırımlar, içimde kıvrılan bir lisandır.

Ne sabahı göreyim, ne sabah görüneyim;
Gündüzler size kalsın, verin karanlıkları!
Islak bir yorgan gibi, sımsıkı bürüneyim;
Örtün, üstüme örtün, serin karanlıkları.

Uzanıverse gövdem, taşlara boydan boya;
Alsa buz gibi taşlar alnımdan bu ateşi.
Dalıp, sokaklar kadar esrarlı bir uykuya,
Ölse, kaldırımların kara sevdalı eşi...

Necip Fazıl KISAKÜREK

KERVANSARAY

Kent içinde yer alan ticâret veya geçici konaklama yapısıdır. Otelin belirişinden önce, tüm dünyâda kırsal veya kentsel alanda yapılmış her türlü küçük konaklama yapısı Türkçede „han“ olarak nitelendirilse de, sözcük daha çok kentsel İslâmî bir yapı tipini anlatmak için kullanılır.

Han, bir avluyu çevreleyen en az iki katlı bir revaktan ve onun gerisine dizilmiş odalardan oluşur. Bâzı hanlarda ahır, mescit, gibi hizmet alanları da yer alabilir. Genellikle kâgir bir yapıysa da ahşap strük-
türlü sayısız örnekleri vardır.

Anadolu Selçukluları döneminde de hanlar yapıldığı belgelerde bilinirse de, bu dönemden günümüze hiçbir han kalmamıştır. İlk hanlar beylikler döneminde Batı Anadolu'da, özellikle de, Osmanlı topraklarında belirir. Bunların en önemlisi Orhan Gâzî'nin Bursa'da yaptırdığı Bey Hanı'dır. Bu çağda ana çizgileriyle oluşan han mîmârîsi, 19. yüzyıla dek değişmeden tüm Osmanlı topraklarında uygulanır.

Tüccarların, iş adamlarının yolcuların seyahat yolları üzerinde hayvanları ve eşyâları ile birlikte kalabilecekleri ve onlara yatacak güvenilir bir yer ve yiyecek sağlayan yapılardır. Ana yollar üzerinde inşâ edilen bu yapılara „kervansaray" da denmektedir.

Osmanlılar devrinde Selçuklulardan kalan yol şebekeleri genişletilip han ve kervansaray kuruluşları arttırıldı, fethedilen yerlerde yeni hanlar inşâ edildi. Çeşitli devirlerde, şehirlerde ve yollar üzerinde Tuna nehrine kadar uzanan Osmanlı topraklarında birçok hanlar yapılmıştı. Bu hanlar çoğunlukla taş ve tuğladan inşâ edilmiş, kale gibi sağlam yapılardı. Bâzen kerpiç ve ahşap hanlar da yapılmıştır.

Han bir şehrin kalesi sayılabilirdi. İçinde genellikle develiği, at ahırı, harem odaları, haremin ortasında büyük bir havuzu, kileri, imâreti bulunurdu. Her akşam han kapısı mehter çalınarak kapanırdı. Bekçiler kandiller yakıp kapı dibinde yatarlardı. Bir handa oda tutmak için hanın odabaşısına, başvurulurdu. Hanı odabaşı yönetir ve bütün anahtarları elinde bulundururdu. Odabaşı denilen görevliye bir çeyrek Kuruş veya yarım Kuruş verilirdi. Buna „açım parası" denirdi. Oda kirâları da gün üzerinden hesaplanır, odanın değerine göre gün üzerinden 1-2 Akçe verilirdi.

Türklerin yapmış olduğu hanlar başlıca üç tiptir. Bunlar birinci ve ikinci hanlar çoğunlukla büyük yollar üzerinde kurulmuştur. Buna göre bu hanlarda daha çok geçici yolcuların ihtiyaçları göz önünde bulundurulmuştur. Üçüncü tipe giren hanlar tamâmıyla Osmanlı devrinde yapılmış şehir içi han ve kervansaraylardır. Bunlar sundukları hizmet bakımından çeşitlilik gösterirler. İki katlı olan bu hanların zemin katlarında depo ve ahırlar vardı. Birinci kat ise iki bölüm hâlinde odalara ayrılmış, alt ve üst kat odalarının önlerinde birer sütunlu galeri bulunurdu. Bu çeşitli hanlar iki katlı sütunlu ve kemerli bir galeriyle çerçevelenmiş, kare veya dikdörtgen bir veya birkaç avlu çevresinde toplanmış yapılar olarak görülürlerdi. Bunlar ikâmet anlayışı bakımından Osmanlı halkının yaşadığı evlerden farksız idi. Bugün bunların bâzıları yarı harap bir halde ayakta durmaktadır.

Türkçeye kervansaray veya kervanhanı diye geçen kervanların ticâret yolları üzerindeki bir konak yeridir.

Kervansaraylar ilk defâ 10. yüzyılın sonlarına doğru Selçuklu Sultanları tarafından Orta Asya'da yaptırılmıştır. Önceleri as-

kerî savunma için düşünülmüş, zamanla artan ticâret ve dînî ihtiyaçları karşılaması için genişletilmiştir. Selçuklu devrinde ticârî yol ağı üzerinde kervanların akşamları güvenli bir şekilde konaklamaları ve ihtiyaçlarını görmeleri için sultan hanı da denilen kervansaraylar yapılmıştır. Büyük ticâret yolları üzerinde kurulmuş olan Selçuklu kervansaraylarının aralarındaki uzaklıklar, deve yürüyüşü ile günde dokuz saat, yâni 40 kilometre esas tutularak saptanmıştır. Çevrelerindeki yüksek duvarlarla korunan ve barış zamanlarında pazaryeri olarak da iş gören bu kervansaraylar savaşta kale olarak da kullanılırdı. Selçuklu kervansarayları üç genel tipe uygun olarak yapılmışlardır. Bunlar, yazlık denilen avlulu, kışlık denilen kapalı ve her iki türün birleştirilmesinden oluşan karma tiplerdir. Osmanlı İmparatorluğu döneminde şehirlerdeki hanlar ticâret ve konaklamak için yapılmış gelir getirici vakıf yapılarıdır.

Ekserîsi, İslâmî yardımlaşma anlayışı netîcesi ortaya çıkan ve vakıflara bağlı bulunan kervansaraylar, iki mühim gâye için inşâ ediliyorlardı. Bunlar:

1. Zengin ticârî emtia nakleden kervanlara, hudut boylarından başlamak üzere, tehlikeli bütün bölgelerde gerek düşman çapullarından, gerek eşkıyâdan ve gerekse diğer baskınlardan korumak için emniyetli ve müstahkem yerler inşâ etmek. Bu gâyenin tahakkuku için, bunların etrâfı kalın ve müstahkem surlarla çevriliyordu. Surlar üzerinde kule ve burçlar inşâ edildiği gibi kapıları da demirden yapılıyordu. Böylece kervansaraylar, her türlü tehlikeye karşı koyacak bir müdâfaa tertîbine sâhip oluyorlardı.

2. Kervansarayların hedef tuttuğu ikinci mühim gâye de, yolcuların kondukları veya geceledikleri yerlerde, onların her türlü ihtiyaçlarını têmin etmekti. Gerçekten bu maksatla kervansaraylarda vücuda getirilen têsisler dikkate şayandır. İçlerinde yatakhâneleri, aşhâneleri, erzak ambarları, ticârî eşyâyı koyacak depolar, yolcuların hayvanlarını barındıracak ahırları, samanlıkları, mescitleri, hamamları, şadırvanları, hastâneleri, eczaneleri, yolcuların ayakkabılarını tâmir ve fakir yolculara yenisini yapmak için ayakkabıcıları, nalbantları ve bütün bunların gelir ve masraflarını idâre edecek dîvan (büro) ve mêmurları vardı. Bu muazzam yapılar, bütünüyle vakıftılar. Bu kervansaraylara inen yolcu, zengin olsun fakir olsun bütün ihtiyaçları, parasız olarak karşılanırdı.

İdâre bakımından kervansaraylar iki kısma ayrılırdı. Büyük bir kısmı vakıflı idi ki, yolcular buralara parasız alınırdı. Bunlar, Batı'da hiçbir zaman eşine rastlanmayan birer şefkat ve yardım müesseseleriydi. Kervansaraylardan bir kısmının vakfı yoktu. Oralarda yatıp kalkan cüz'î bir miktar ücret öderdi.

Yardımlaşma, birlik ve beraberlik bakımından çok özel bir anlam teşkil eden Kervansaray'ların günümüzde eşdeğer bir yapılandırmayla karşılık bulamaması üzücü bir durumdur. Gayret bizlerden, ecir Allah'tan (c.c.).

HEDİYELEŞMEK

İnsanları Birbirine Yaklaştırır

İnsanları Birbirine Yaklaştıran Sevgi Yumağı Hediyeleşmektir.

Sözlüklerde hediye, insanlar arasında sevgi, saygı ve yakınlığa vesile olan ve birine karşılıksız verilen eşya, armağan olarak tanımlanmaktadır.

Hemen her toplumda görülen hediyeleşmenin insanlık tarihi kadar eski bir geçmişi vardır. Modern antropoloji çalışmalarında iptidaî topluluklarda karşılık beklemeden hediye vermenin yanı sıra, hediye değişimi ve hediye ile sosyal bağ kurma, sosyal itibar ve onur kazanma amaçlı hediye şekillerinin de bir hayli yaygın olduğundan söz edilmektedir.

Kur'an-ı Kerim'de iki yerde hediye kelimesi geçmektedir (Neml, 27/35-36). Bu ayetlerde bildirildiğine göre Sebe Melikesi Belkıs, Hz. Süleyman'dan (a.s.) aldığı ve onun hâkimiyetine girmesini isteyen bir mektup üzerine; Belkıs, Hz. Süleyman'a (a.s.) bazı hediyeler göndermişse de siyasî amaç taşıdığı için bu hediyeler geri çevrilmiştir.

Müslüman olarak bütün hususlarda olduğu gibi hediye hususunda da Hz. Peygamber (s.a.s.) bizlere en güzel örnek olmuştur. Hz. Peygamber (s.a.s.) hediyeleşmenin insanlar arasındaki sevgi, dostluk, muhabbet bağlarını geliştirdiğini; kıskançlık, bencillik, cimrilik gibi kötü huyları giderdiğini ve rızkın genişlemesine vesile olduğunu bildirmiş ve hediyeleşmeyi teşvik etmiş, verilen hediyenin -haklı bir sebep yoksa- kabul edilmesini istemiştir. (Tirmizî)

Peygamberimiz (s.a.s.) çeşitli vesilelerle aile fertlerine, arkadaşlarına, komşu ülke hükümdarlarına hediyeler vermiş, peygamberlik görevinin bir görevi olarak sadakayı geri çevirmiş, fakat hediyeleri temiz ve helal olduğu sürece kabul etmiş ve hediyelere yine hediye ile karşılık vermiştir. (Buhârî)

Ebû Hureyre'den (r.a.) rivayet edilen bir

hadiste, Peygamberimiz (s.a.s.): “Ben bir koyun paçası yemeğine çağrılsam giderim, bana böyle bir paça hediye edilse küçük görmez kabul ederim” (Tirmizî) buyurmuştur. Bu hadisten de rahatça anlaşılacağı üzere, verilen hediyeler karşı tarafı minnete sokacak kadar pahalı olmamalıdır. Zira hediyenin azı sevgiye daha çok delil olur, yükü daha hafifletici olur, hediye verene hediye vermek daha kolay olur. Halkımız bu konudaki ölçüyü “çam sakızı çoban armağanı” diyerek çok güzel ifade etmiştir.

Peygamberimiz (s.a.s.) en basit bir hediyeyi bile karşılıksız bırakmaz ve karşılığını verirdi. (Buhârî) Bu hususla ilgili olarak Peygamberimiz: “Size herhangi bir iyilikte bulunana mukabele ediniz. Verecek bir şey bulamazsanız ona dua ediniz ki, kendisine mukabelede bulunduğunuz bilinmiş olsun” buyurmaktadır. (Ebû Davud)

Hediyeden karşılık beklemek veya verilen hediyeyi geri istemek doğru değildir. Nitekim bir hadiste, bu şekilde davranabilecek kimselerden hediye almanın uygun olmadığı bildirilmiştir Hediyelemek. (Tirmizî)

İslam ahlâkına göre hediye, helal maldan verilmelidir. Devlete ait olan bir maldan hediye kabul etmek uygun değildir. Nitekim Hz. Peygamberin (s.a.s.) vergi tahsildarı olarak görevlendirdiği bir kişinin, görev dönüşünde: “Şu size verilen hediyeler, bunlar da bana hediye olarak verildi” demesi üzerine, Peygamberimiz (s.a.s.): “Bu kimseye ne oluyor ki, ‘Şunlar sizin, bunlar da bana hediye olarak verildi’ diyor. Bu kişi evinde otursaydı, kendisine bu hediyeler verilir miydi?” buyurmuş böyle bir hediyenin uygun olmadığını bildirmiştir.(Buhârî)

Bundan dolayıdır ki birçok İslam ahlâkçısı, malına haram karışmış olabileceği kaygısıyla devlet görevlilerinden hediye almayı sakıncalı bulmuşlardır. Aynı şekilde rüşvet olarak değerlendirilme ihtimali göz önüne alınarak, devlet görevlilerine hediye verilmesi de uygun görülmemiştir.

Zengin olsun fakir olsun İslam’da hediyeleşmek sünnettir. Özellikle günümüzde giderek zayıflayan ailevî ve sosyal bağların yeniden güçlenmesinde, birlik beraberlik, yardımlaşma ve dayanışma duygularının güçlenmesinde; sevgi, saygı ve dostluk ortamının kurulmasında; haset, cimrilik, kibir, bencillik gibi olumsuzlukların tedavisinde hediyeleşmenin rolü çok büyüktür. Nitekim Peygamberimiz (s.a.s.): “Hediyeleşiniz, zira hediyeleşmek kalpteki kin ve nefreti yok eder” (Tirmizî) buyurarak hediyeleşmenin yukarda bahsettiğimiz işlevine işaret etmiştir.

Sonuç olarak şunları söylemek gerekirse; hediyeleşmek insanlar arasındaki sevgi, dostluk, muhabbet bağlarını geliştirir; kıskançlık, bencillik, cimrilik gibi kötü huyları giderir ve rızkın genişlemesine vesile olur. Bizim için her hususta en güzel örnek olan Peygamberimiz (s.a.s.) de hediyeleşmeyi tavsiye etmiş, bizzat kendisi hediye verdiği gibi -helal ve temiz olmak şartıyla- verilen hediyeyi kabul etmiştir.

Tavsiye edilenlerden bazıları şöyledir: Yolculuğa çıkarken iki rekât namaz kılsa iyi olur Kazaya kalmış namazı varsa, kazanamazını kılsa daha iyi olur. Bir hadis-i şerif meali: Evinden çıkarken iki rekât namaz kılan, dışarıdan gelecek her çeşit beladan korunur. Evine girince iki rekât namaz kılan da, içteki kötülüklerden korunmuş olur. [Beyheki]

Büyüklerimiz şöyle bildirmiştir: Sefere çıkarken yedi Âyet-el-kürsi oku! Öne, arkaya, aşağıya, yukarıya, sağa ve sola üfür, bir tanesini de yut, sonra Kelime-i tevhid söyle!

Birkaç hadis-i şerif meali şöyledir:

Evinden çıkarken Âyet-el kürsi okuyana, yetmiş melek, evine dönünceye kadar dua ve istigfar eder. [Ey Oğul İlmihâli]

Bir kimse, sefere çıkarken 11 kere İhlâs okusa, Allahü teâlâ, seferden dönünceye kadar onun evini muhafaza eder. [İ. Neccar]

(Evinden çıkarken: "Bismillahi, tevekkeltü alellah, Lâ havle ve lâ kuvvete illâ billah" diyen, tehlikelerden korunur, şeytan ondan uzaklaşır. [Tirmizî]

Ticaret, hac, ziyaret, ilim tahsili gibi sebeplerle yolculuğa çıkarken neler yapmak gerekir?

İlim tahsili için yolculuk yapılıyorsa, öğrenilecek ilim de vacip olan ilim ise, yolculuk da vacip olur. Öğrenilecek ilim nafile cinsinden ise yolculuk da nafile olur.

Vacip olan ilmi öğrenmek için yolculuğa çıkmak çok faziletlidir.

Hadis-i şerifte buyuruldu ki:

İlim talebi için evinden çıkan, evine dönünceye kadar Allah yolundadır. [Tirmizi]

Bir kimse, dünya ve ahiret saadetine sebep olacak bir cümleyi öğrenmek için Van'dan İstanbul'a gelse, yolculuğu boşa gitmez. Evine dönünceye kadar Allah yolundadır. Bişr-i Hafi hazretleri, 'Seyahat edin ki, geçiminiz kolaylaşsın ve güzel olsun. Akan su temiz olur, duran su kirlenir' buyurdu.

Hac, cihad gibi ibadet maksadıyla da yolculuğa çıkılır. Evliyanın kabirlerini ziyaret etmek de sevaptır. Yolculukta salih âlimler ziyaret edilir. Çünkü salihlerin yüzüne bakmak ibadettir. İnsan, kötü bir muhitte bulunursa, gün geçtikçe ahlakı bozulur. Kötülerden uzak olmak için yolculuk etmek güzeldir.

Peygamber sünnetidir. İyi insanların bulunduğu mahalleye veya şehre gitmek de iyidir. Geçim sıkıntısı çekilen bir yerden, işleri daha kolay bir yere gitmekte de mahzur yoktur. Ana babaya asi olarak yola çıkmak doğru değildir.

Yolculuğa çıkan, sadaka vermeli. Sefere çıkmadan önce mümkünse, vadesi gelmiş borçları ödemeli, kul hakkı kalmaması için helalleşmeli, dualar almalı. Hadis-i şerifte buyuruldu ki:

'Sizden biriniz yolculuğa çıkmak isteyince, arkadaşlarıyla ve dalaşıp dualarını alsın! Çünkü Allahü teâlâ, onların duasında onun için bereket yaratır.' [Deylemî, Harâitî]

Böylece yakınların duasını aldıktan sonra erken yola çıkmalıdır.

Hadis-i şerifte buyuruldu ki:

'Allah'ım, erken işine giden ümmetimin işlerini bereketli kıl!' [Bezzar]

Bır Hadis-i Şerifde buyruliyor:

'Seferden dönerken, çoluk çocuğunuza, faydalı bir taş da olsa, hediye getirin!' [İbni Asakir]

'Hediyeleşmek sevgiyi artırır.' [Taberanî]

'Hediye dostluğu artırır, kırgınlığı giderir.' [Ebu Nuaym]

Otobüs, tren, uçak, gemi gibi bir vasıtaya binince hangi duaları okumalıdır?

Şu duaları okumalıdır:

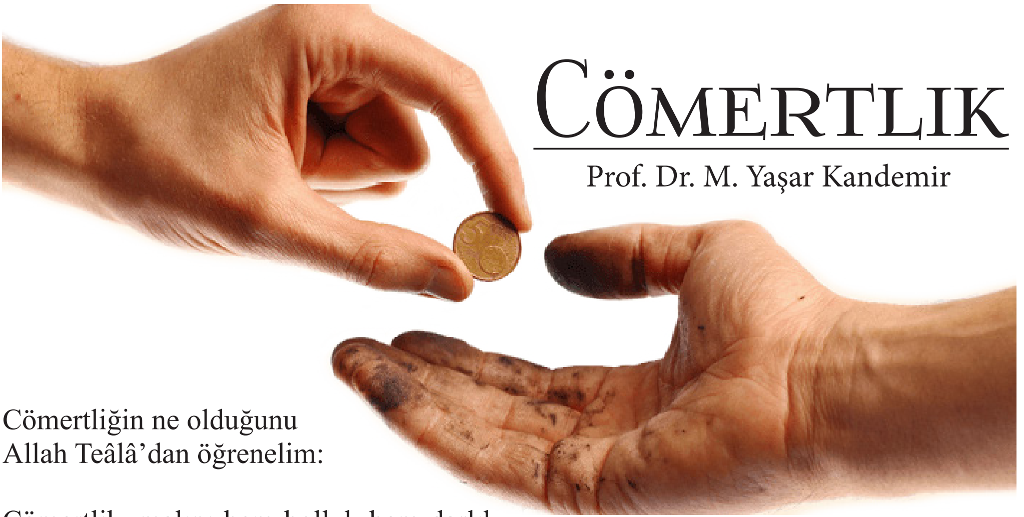
1- Ayet-el kürsi'yi okumalıdır. Ayet-el kürsi, âyetlerin seyyididir, efendisidir. Onu okuyandan şeytan kaçar, melekler o kişinin kazadan beladan korunması için dua ederler.

2- Bismillâhillezi lâ yedurru ma'asmihi şey'ün fil erdı ve lâ fissemâi ve hüves-semî'ul alîm duasını üç kere okuyan her türlü kazadan beladan ve nazar değmesinden emin olur.

3- Hud suresinin 41. Ayet-i kerimesini okumalı. Bir hadis-i şerif meali şöyledir:

'Gemiye binince, Besmeleyle, Hud suresinin 41. âyetini okuyan, boğulmaktan emin olur.' [Taberani]

Seferden gece eve haber vermeden dönmek mekruhdur.

Cömertlik

Prof. Dr. M. Yaşar Kandemir

Cömertliğin ne olduğunu
Allah Teâlâ'dan öğrenelim:

Cömertlik, malını hem bolluk hem darlık zamanında Allah rızâsı için harcamak demektir.

Diğer bir söyleyişle, Allah'ın kendisine rızık olarak verdiğini yine Onun yolunda harcamaktır.

Müslümanlar hep hayır ve iyilik yapmayı düşünmeli, hayır işlerinde birbiriyle yarış etmelidir.

Hayır için ne harcanırsa, Allah Teâlâ onun yerine yenisini verecektir.

Çünkü mallarını Allah yolunda harcayanlar, yedi başak veren ve her başağında yüz tane bulunan bir tohuma benzerler. Onlar bir verirler, yedi yüz alırlar.
Evet, Allah rızâsı için olduğu sürece, insan yaptığı her iyiliğin karşılığını fazlasıyla alacaktır.
Sonunda da mutlu olacaktır.
Allah'ın verdiğini
Allah yolunda harcamalı

İnsanın, henüz hayattayken, hayır yaparak âhirete gönderdiği malı kendisinin öz malıdır. Sağlığında harcamayıp kendinden sonraya bıraktığı malı ise, kendisinin değil mirasçıların malıdır.

"Herkes yarını için ne hazırladığına dikkat etsin!" âyeti de bu gerçeği dile getirmektedir.

Mârifet Allah'ın verdiğini yine Allah yolunda harcayabilmektir. Bunu yapabilen imrenilecek kimsedir.

Şu benzetmeyi Allah Teâlâ yapmıştır:
"Mallarını Allah'ın rızâsını kazanmak ve gönüllerindeki imanı güçlendirmek için harcayanlar, yüksekçe bir tepede bulunan, bol yağmur alınca ürününü iki kat veren bahçeye benzerler. Yağmur yağmasa bile az bir nem ona yeter."

Verene yenisi verilir
Allah'ın verdiğini Onun kullarına harcamak insana çok şey kazandırır.

Şimdi bunu Resûl-i Ekrem Efendimizden dinleyelim:

İhtiyaç fazlasını ihtiyaç sahiplerine vermek insanın kendi iyiliğinedir. Çünkü Allah rızâsı için para harcandığı zaman servet azalmaz, artar.

Cenâb-ı Hak insana "Sen ver, ben de sana yenisi vereyim" diye seslenir.

"İyiliğin karşılığı iyiliktir" âyeti de bunu ifade eder.

Her gün yeryüzüne iki melek iner; bunlardan biri:
"Yâ Rabbî! Cömertlik edip malını harcayana yenisini ver!" diye yalvarır.

Öteki melek de:
"Ya Rabbi! Cimrilik edenin malını yok et" diye dua eder.

Allah Teâlâ helâl kazançtan yapılan hayrı kabul eder. Haram kazançtan yapılan hayrı kabul etmez. Yapılan bir hayır hurma kadar küçük bile olsa, Cenâb-ı Hak onu alır ve dağ gibi oluncaya kadar ihtimamla büyütür.

İnsan kesenin ağzını açmalıdır. Çünkü kesenin ağzını sıkana Cenâb-ı Hak da sıkarak verir. Parasını sayıp durana sayarak verilir. Parasını kasasında saklayandan Allah da nimetini saklar.

Hz. Peygamberin cömertliği

Resûl-i Ekrem Efendimiz;
cimrilikten nefret eder, cimri olmadığını söylerdi. Dualarında cimrilikten Allah'a sığınırdı. Kendisinden bir şey istendiği zaman asla "yok" demezdi.

Bir defasında Allah'ın elçisi, dağın iki yamacını dolduran koyunların yanındaydı. Henüz Müslüman olmayan biri ondan bir koyun istedi. Efendimiz de ona bütün sürüyü verdi. Adam köyüne gidince, Hz. Peygamber'in fakirlikten korkmadığını anlatmaya başladı. "Haydi gidin, Müslüman olun!" dedi.

Resûlullah Efendimiz böylece koskoca bir kabilenin Müslüman olmasını sağladı.
Allah'ın elçisi cömertliği sayesinde, kimi zaman Müslüman olmayanları, kimi zaman 'Müslüman olduk' deseler bile, gönlü İslâmiyet'e iyice yatmayanları da kazanırdı.

Safvân ibni Ümeyye Mekke'nin zenginlerinden biriydi. Mekke fethinden sonra, başka çaresi kalmadığı için Müslüman olmuştu. Fakat gönlü bu yeni dine henüz ısınmamıştı. Huneyn Gazvesi'nde Müslümanların eline bol ganimet geçince Resûl-i Ekrem ona yüz deve verdi; onun gönlünü tam olarak fethemediğini anlayınca bir yüz deve daha verdi; ardından bir yüz deve daha verdi. Artık Safvân'ın gönlü, kendi ifadesiyle, İslâmiyet'e tamamen yatmıştı.

Peygamber Efendimizin bu tür cömertlikleri sayılamayacak kadar çoktur.

Cimrilik felâkettir

Bu konuda önce Allah Teâlâ'nın buyruklarını dinleyelim:

Cimrilik Allah'ın sevmediği bir huydur.
Allah'ın verdiği imkânı, Onun gösterdiği yolda harcamamak insanın kendine yaptığı bir kötülüktür.

İnsan açgözlülüğü yüzünden malını harcamak istemez. Açgözlülükten kurtulduğu zaman mutluluğu yakalayacağını ne yazık ki bilmez.

Cimrilik eden ve Allah'a muhtaç değilmiş gibi davranan kimseyi Allah Teâlâ çetin ve sıkıntılı bir yola iter. Helâk olup gittiği zaman malı ona fayda vermez.

Şimdi de Peygamber Efendimizi dinleyelim:
Cimrilikten daha kötü bir hastalık yoktur.
Cimrilik ile iman bir kalpte bulunamaz.
Bir mümin hem cimri hem kötü huylu olamaz.

Cimrilikten sakınmak gerekir. Çünkü bu kötü huy, bir zamanlar dünyada yaşayan insanları birbirini boğazlamaya itmiş, dokunulmaz haklarını çiğnemeye kadar götürmüş ve sonunda hepsini perişan etmiştir.

Cimri ile cömert
Peygamber Efendimiz cimri ile cömerdi, zırh giyinmiş iki adama benzetti.

Cömert olan sadaka verdikçe, üzerindeki zırh genişler; aşağı doğru uzar; ayak parmaklarını örter ve yürüdükçe ayak izlerini siler, buyurdu. Bu benzetmeyle, cömert adamın hem gönül huzuru duyacağını hem de günahlarından kurtulacağını anlatmak istedi.

Cimriye gelince; yardım etmek isteyip de veremediği zaman, giydiği zırhın iyice daralacağını, onu büsbütün sıkacağını, yardım etmediği sürece bu sıkıntıdan kurtulamayacağını söyledi.

Kaybolan Şehir

Üsküp ki Yıldırım Bayazıd Han diyârıdır
Evlâd-ı Fâtihân'a onun yâdigârıdır.

Firûze kubbelerle bizim şehrimizdi o;
Yalnız bizimdi, çehre ve rûhiyle biz'di o.

Üsküp ki Şar-dağ'ında devâmıydı Bursa'nın
Bir lâle bahçesiydi dökülmüş temiz kanın.

Üç şanlı harbin arş'a asılmış silâhları
Parlardı yaşlı gözlere bayram sabahları.

Ben girmeden hayatı şafaklandıran çağa,
Bir sonbaharda annemi gömdük o toprağa.

İsâ Bey'in fetihte açılmış mezarlığı
Hulyâma âhiret gibi nakşetti varlığı.

Vaktiyle öz vatanda bizimken, bugün niçin
Üsküp bizim değil? Bunu duydum için için.

Kalbimde bir hayâli kalıp kaybolan şehir!
Ayrılmanın bıraktığı hicran derindedir!

Çok sürse ayrılık, aradan geçse çok sene,
Biz sende olmasak bile, sen bizdesin gene.

Yahya Kemal Beyatlı

Sabır

Sabretmek, kurtuluşa, başarıya sebep olan güzel huydur. Sabır, Peygamberlerin hasletlerindendir. Bunun için atalarımız, (Sabır, acı ise de meyvesi tatlıdır), (Sabır selamettir), (Sabırla koruk helva olur) demişlerdir. Belalara sabretmek, kurtuluşa sebeptir.

Gelen bela ve sıkıntılara sabrederek göğüs germek büyük nimettir. Sabredemeyen felakete düçar olur. Bir hastalık, bir bela gelince bağırıp çağırmak fayda vermez. Aksine zararlı olur. Bunun tek çaresi Allahü teâlânın takdirine razı olmaktır. Sabırlı olmayan muvaffak olamaz. Bir kimse başına gelen felaketlere sabretmezse devamlı huzursuz olur, doğru dürüst ibadet edemez. Kim Allah'tan korkarak sabrederse sıkıntılardan kurtulur. Sabreden muradına erer. Her hayra sabırla ulaşılır.

Sabrın büyüklüğü ve fazileti sebebiyle Kur'an-ı kerimde yetmişten fazla yerde sabır ve sabredenlere verilecek sevaplar bildiriliyor. Âyet-i kerimelerde mealen buyuruluyor ki:

(Ey iman edenler, sabredin, sabretmekte birbirinizle yarış edin!) [A.İmran 200]

Sabrın fazileti o kadar büyüktür ki, Allahü teâlâ, sabrı çok aziz eyledi. Herkes sabır nimetine kavuşamaz. Hadis-i şeriflerde buyuruldu ki:

(İmanı en üstün olan; sabırlı, cömert ve hoşgörülü olandır.) [Deylemi]

(Hak teâlâ, sevdiği kulu dertlere müptela kılar, o da sabrederse, ondan razı olur.) [Deylemi]

(En üstün ibadet sıkıntıya sabretmektir.) [Tirmizi]

(Müminin silahı sabır ve duadır.) [Deylemi]

(Sabır, Cennet hazinelerinden bir hazinedir.) [İ.Gazali]

(Eğer sabır insan olsaydı, çok kerim ve cömert olurdu.) [Taberani]

(Hoşlanılmayan şeye sabretmekte büyük hayır vardır.) [Tirmizi]

(İmanın yarısı sabır, diğer yarısı ise şükürdür.) [Beyheki]

Kabir Ziyareti

Kabir Ziyareti Âdabı

Vefat eden bir Müslümanın ardından yapılacak en güzel davranış; şayet varsa onun borcunu ödemekte yardımcı olmak, okuduğu Kur'ânı onun ruhuna hediye etmek ve onun için dua etmektir.

Ölüm en büyük ders ve ibrettir. Dünya hayatına dalıp gaflette boğulmamak için zaman zaman kabirleri ziyaret etmek lazımdır.

Ziyaretçi mezarlığa varınca yüzünü mezarlara döndürerek Peygamberimizin dediği gibi şöyle selâm verir: „Ey müminler ve müslümanlar diyarının ahalisi, sizlere selâm olsun. İnşaallah, biz de sizlere katılacağız. Allah'tan bize ve size âfiyet dilerim" (Müslim, İbn Mâce).

Kabir ziyareti sırasında mezarda namaz kılınmaz. Kabirler asla mescid edinilmez. Kabre karşı da namaz kılmak mekruhtur. Kabirlere mum dikmek ve yakmak caiz değildir (Müslim, Cenâiz, 98; Ebû Dâvud, Salât, 24; Tirmizî, Salât, 236).

Boş yere para harcandığı için, ya da kabirlere tazim için buralarda mum yakılmasını Hz. Peygamber yasaklamıştır. Kabrin üzerine oturmak ve mezarları çiğnemek mekruhtur (Müslim, Cenâiz, 33; Tirmizi, Cenâiz, 56).

Kabirde ziyaretle bağdaşmayan edep dışı ve boş söz söylemekten, kibirlenip çalım satarak yürümekten sakınmak ve mütevâzı bir durumda bulunmak gerekir (Nesâî, Cenaiz, 100; Tirmizî, Cenaiz, 46).

Kabirlere, küçük ve büyük abdest bozmaktan sakınmak gerekir. (Nesaî, ibn Mâce).

Kabristanın yaş ot ve ağaçlarını kesmek mekruhtur.

Kabir yanında kurban kesmek Allah için kesilse bile mekruhtur. Hele ölünün rızasını kazanmak ve yardımını elde etmek için kesilmesi kesinlikle haramdır. Bunun şirk olduğunu söyleyenler de vardır. Çünkü kurban kesmek ibadettir; ibadet ise yalnız Allah'a mahsustur.

Kabirler Kâbe tavaf edilir gibi dolaşılıp tavaf edilmez.

Ölülerden yardım istemek ve bunun için mezar taşlarına bez, mendil ve paçavra bağlamak kişiye yarar sağlamaz.

Bazı kabir ve türbelerin hastalıklara şifalı geldiğine inanmak ve bunların taş, toprak ve ağaçlarını kutsal saymak İslam'ın tevhit inancı ile bağdaşmaz.

Kabirtaşlarının üyerindeki yazıyı okumak unutkanlık getirir.

Kabir Ziyareti ile ilgili bir kaç Hadis:

"Ümmü Seleme (Radiyallahu Anha) Nebi (Sallallahu Aleyhi ve Sellem)'e Habeşistan beldesinde gördüğü bir kiliseyi zikretti. O kiliseye Mariye deniliyordu. Ümmü Seleme (Radiyallahu Anha) o kilisede gördüğü resimleri anlattı.

Bunun üzerine Rasulullah (Sallallahu Aleyhi ve Sellem):

–'Onlar öyle bir toplum ki; içlerinde salih bir kul veya salih bir kimse öldüğünde onun kabri üzere mescid inşa ederler. O resimleri de oraya yaparlar. İşte onlar Allah-u Teâlâ katında mahlûkatın en şerlileridir' buyurdu." (Buhari)

Kabir ziyaretleri, ziyaretçilerin kabirleri görerek ölümü hatırlayıp, dönüşlerinin cennet veya cehennem olacağını hesap ederek hazırlık yapmaları içindir. Hadislerde geçtiği gibi kabir ziyaretinden ilk maksat budur. (Müslim)

Hz. Bureyde (Radiyallahu Anh) şöyle dedi:

“Rasulullah (Sallallahu Aleyhi ve Sellem):

‘Ben kabirleri ziyaretten sizi yasaklamıştım. Artık onları ziyaret ediniz. Çünkü kabirler sizlere ahireti hatırlatır. Kim kabir ziyareti yapmak istiyorsa yapsın, ancak batıl bir söz söylemesin’ buyurdu. (Müslim)

Kabir Duaları üzeri 2 Hadisler:

Aişe (Radiyallahu Anha) şöyle demiştir:

“Nebi (Sallallahu Aleyhi ve Sellem)

Baki mezarlığına çıkıyor ve orada yatan ölülere dua ediyordu. Rasulullah (Sallallahu Aleyhi ve Sellem)’e bu durumu sorduğunda Rasulullah (Sallallahu Aleyhi ve Sellem):

–‘Ben onlara dua etmekle emrolundum’ buyurdu.” (Müslim)

Bu hadiste Rasulullah (Sallallahu Aleyhi ve Sellem)’in kabir ziyareti yaptığı ve kabirleri ziyaret ederken ölülere dua ettiğini ve onunla emrolunduğunu anlıyoruz!

Hz. Aişe (Radiyallahu Anha) şöyle demiştir:

Rasulullah (Sallallahu Aleyhi ve Sellem) yanımda gecelediğinde gecenin sonunda Medine kabristanı Baki’ye çıkar ve şöyle dua ederdi:

“Selam sizlere ey mümin topluluklar yurdunun sakinleri! Yarın meydana gelecek diye vad olunduğunuz şey ölüm size gelmiştir. Sizler, ölüm ile yeniden dirilme arası müddette bekletiliyorsunuz. Bizlerde inşallah sizlere kavuşacağız. Ey Allah’ım! Bakiul Garkad Medine’de ki mezarlık ahalisine mağfiret eyle.” (Müslim)

Görüldüğü gibi bu Hadisi şeriften de Rasulullah (Sallallahu Aleyhi ve Sellem)’in kabir ziyaretinde ölülere Allah’tan bağışlanma talebinde bulunup, onlara dua ettiği anlaşılmaktadır.

Rüşvet

Haksızı haklı, yanlışı doğru, kötüyü iyi, liyakatsizi liyakatli göstermek için bir kimseden para, mal almak rüşvettir. Böyle gayrı meşru hareket için, para, mal verilmesine vasıta olmamalıdır! Çünkü hadis-i şeriflerde buyuruldu ki:

„Rüşvet alana, verene ve bunlar arasında rüşvete vasıta olana da Allah lanet etsin.“ [Hakim]

„Rüşvet alan da, veren de Cehennemdedir.“ [Taberani]

Devlet memurlarının vazifelerini yaparken, vazife yaptığı kişilerden hediye almaları da doğru değildir. Hazret-i Ömer, devlet başkanı iken, hanımı ile bir köye gider. Köylü kadınlar hanımına çeşitli hediye verirler. Eve geldikleri zaman, Hazret-i Ömer, hanımına „Bunları nereden aldın?“ diye sorar. Hanımı da „Köylü kadınlar hediye etti“ der.

Hazret-i Ömer **„Ben halife olmasaydım, sana bu hediyeler verilmezdi. Ben halife değilken sana niçin hediye vermiyorlardı“** diyerek, verilen hediyeleri beyt-ül-mala verir.

Rüşvetin yaygınlaşması kıyamet alametlerindendir. Hadis-i şerifte buyuruldu ki: **„Öyle bir zaman gelecek, rüşvet, hediye adı altında alınıp verilecek, ibret olsun diye, gözdağı vermek için suçsuz kimseler öldürülecektir.“** [İ.Gazali]

Yolculuk Duaları

1. Resulullah (Sallallahu Aleyhi ve Sellem) yolculuğa çıkacağı zaman şöyle dua ederdi:

Yolculuğa Çıkış

اَللّٰهُمَّ اِنّى اَعُوذُ بِكَ مِنْ وَعْثَاءِ السَّفَرِ
وَكَآبَةِ الْمُنْقَلَبِ وَالْحَوْرِ
بَعْدَ الْكَوْرِ وَدَعْوَةِ الْمَظْلُومِ

Duanın Türkçe Anlamı:
"Allah'ım! yolculuğun meşakkatinden, döndükten sonra kötü şeylerle karşılaşmaktan, gördüğümden geri kalmaktan ve mazlumun bedduasını almaktan sana sığınırım." (Müslim)

2. Resulullah (Sallallahu Aleyhi ve Sellem) buyurdu ki: *"Her kim evinden çıkmadan önce Âyeül-Kürsi okursa, dönünceye kadar istemediği hiçbir şey kendisine isabet etmez."* (Nevevi, El-Ezkar)

3. Resulullah (Sallallahu Aleyhi ve Sellem) yolculuğa çıktığı zaman şöyle buyururdu: *"Bir sefere çıktığın zaman arkadaşların içinde hali en güzel ve azığı en bol bir kimse olmak istermisin ey Cübeyr? Öyle ise şu beş sureyi oku: 'Kâfirun, Nasr, İhlas, Felak ve Nas suresi', Her Sureye Besmele ile başla ve Besmele ile bitir."*
Hz. Cubeyr /Radıyallahu Anh) buyurdu ki: "Bu sureleri okuduğu seferlerde, arkadaşlarımın arasında ayrı bir değerim oldu ve rızkım bollaştı." (Tuhfetü'z-Zâkirîn)

4. *"Allah'ım! Sana yöneldim. Sana sığındım. Allah'ım, benim önemli olan ve olmayan her işimde bana yardım et. Allah'ım! beni takva ile rızıklandır. günahlarımı bağışla ve her yerde her zaman beni doğruya yönelt."* (el-Ezkâr)

Geride Kalanların Yolcuyu Uğurlarken Yapacağı Dua

أَسْتَوْدِعُ اللّٰهَ دِينَكَ وَأَمَانَتَكَ وَآخِرَ عَمَلِكَ

Duanın Türkçe Anlamı: *"Dinini, emânetini ve işlerinin sonunu Allah'ın himayesine bırakıyorum, sana da esenlikler dilerim."*

Bir Araca Binerken Okunacak Dua

سُبْحَانَ الَّذِى سَخَّرَ لَنَا هَذَا وَمَا كُنَّا لَهُ مُقْرِنِينَ
وَ اِنَّا اِلَى رَبِّنَا لَمُنْقَلِبُونَ ❀ اَللّٰهُمَّ اِنَّا نَسْئَلُكَ فِى
سَفَرِنَا هَذَا الْبِرَّ وَ التَّقْوَى وَمِنَ الْعَمَلِ مَا تَرْضَى
❀ اَللّٰهُمَّ هَوِّنْ عَلَيْنَا سَفَرَنَا هَذَا وَاطْوِ عَنَّا بُعْدَهُ
❀ اَللّٰهُمَّ اَنْتَ الصَّاحِبُ فِى السَّفَرِ وَ الْخَلِيفَةُ فِى
الْاَهْلِ ❀ اَللّٰهُمَّ اِنِّى اَعُوذُ بِكَ مِنْ وَعْصَاءِ السَّفَرِ
وَ كَآبَةِ الْمَنْظَرِ وَسُوءِ الْمُنْقَلَبِ فِى الْمَالِ وَالْاَهْلِ

Duanın Türkçe Anlamı:
"Her türlü noksandan münezzehtir O Allah ki, bunu bizim hizmetimize verdi, yoksa bizim buna gücümüz yetmezdi. Muhakkak ki sonunda Rabbimize döneceğiz. Allah'ım bu yolculuğumuzda Senden iyilik, takva ve işlerimizde rızanı istiyoruz. Allah'ım bu yolculuğu bize kolaylaştır, uzaklığını yakınlaştır. Allah'ım, yolculuğumuzda bizi koruyan, ailemizi de görüp gözeten Sensin. Allah'ım yolculuğun verdiği sıkıntıdan, üzücü hallerinden, mal ve ailemiz hakkında kötü akıbetten Sana sığınırım."

Binitten İnerken Okunacak Dua

اَللّٰهُمَّ اَنْزِلْنِى مُنْزَلًا
مُبَارَكًا وَاَنْتَ خَيْرُ الْمُنْزِلِينَ

Duanın Türkçe Karşılığı:
"Allah'ım beni mübarek bir yerde konaklandır. Sen konaklandıranların en hayırlısısın."

Konaklarken Okuyanacak Dua

اَعُوذُ بِكَلِمَاتِ اللّٰهِ التَّامَّاتِ
مِنْ شَرِّ مَا خَلَقَ

Havle binti Hakim (Radıyallahu Anhüme), Rasulullah (Sallallahu Aleyhi ve Sellem)'in şöyle buyurduğunu işittim: "Kim bir yere inip konaklar da sonra şu sözleri söylerse, o yerinden göç edinceye kadar hiçbir şey ona zarar vermez:

Duanın Türkçe Anlamı:
"Yarattıklarının şerrinden Allah'ın eksiksiz kelimelerine sığınırım."
(Buhari)

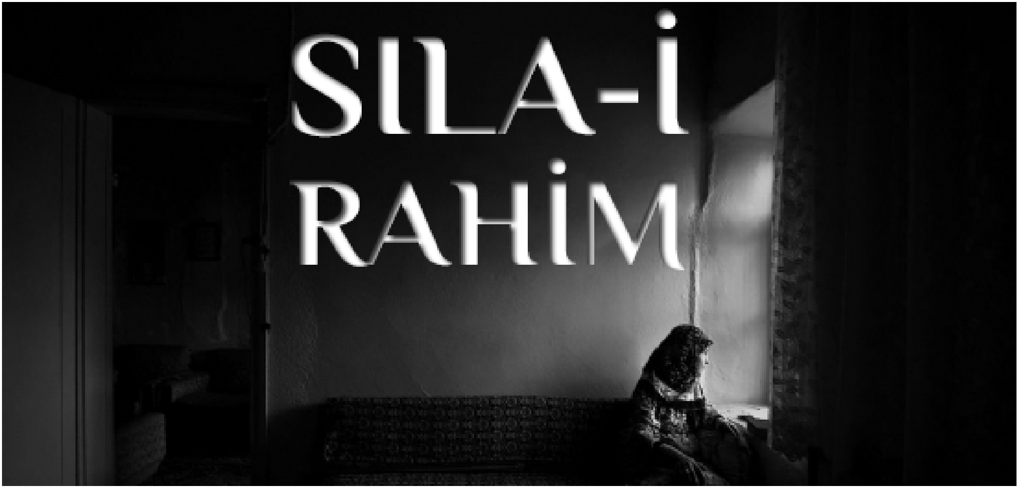
Dönünce Okunacak Dua

اٰيِبُونَ تَائِبُونَ عَابِدُونَ
لِرَبِّنَا حَامِدُونَ

Enes (Radıyallahu Anh) diyor ki: Ben, Ebu Talha (Radıyallahu Anh) ile Safiyye (Radıyallahu Anha) de Resulullah Efendimiz (Sallallahu Aleyhi ve Sellem)'in devesi üzerinde, Resulullah (Sallallahu Aleyhi ve Sellem)'in arka tarafında olduğu halde, Resulullah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) ile (Hayber'den Medine'ye) dönüyorduk. Medine'nin görünüm yerine vardığımız zaman Resulullah (Sallallahu Aleyhi ve Sellem) şöyle buyurdu:

Duanın Türkçe Anlamı:
"Tövbe ediciler olarak, Rabbimize ibadet ediciler olarak, hamd ediciler olarak (seferimizden) dönüyoruz."

Bunu tâ Medine'ye varıncaya kadar söylerdi. (Müslim)

SILA-İ RAHİM

Akraba ve yakınları ziyaret etme, hallerini ve hatırlarını sorma, gönüllerini alma anlamında bir İslam ahlâkı terimi.

İslam›da insanlar arası ilişkilere önem verildiği gibi özellikle yakınlardan başlayarak anne ve babanın ve sırayla diğer akrabaların ziyaret edilip gözetilmesi prensibi son derece önemlidir.

Halit b. Zeyd (Ebu Eyyüb el-Ensarî) hazretlerinden rivayet edildiğine göre bir adâm Hz. Peygamber‘e gelerek: „-Yâ Rasûlallah; beni Cennete sokacak bir ibadet söyler misiniz?“ dedi... Rasûlüllah şu cevabı verdi:

„Allah‘a ibadet eder ve O‘na hiç bir şeyi ortak koşmazsın, namaz kılar, zekât verir ve sıla-i rahm edersin“ (Buharî, Zekât, 1).

Peygamber Efendimizin bu kadar önemle üzerinde durduğu ve yapıldığı zaman müslümanların Cennete girmelerine sebep olacağını haber verdiği sıla-i rahim; her türlü hayır işlerinde akraba ve yakınların görülüp gözetilmesidir. Gerek âyetlerde, gerek hadislerde, bunun, namaz, zekât gibi farz ibadetlerden hemen sonra zikredilmesi, İslâmdaki önemini göstermektedir. Alimler sıla-i rahimde bulunmanın vacib olduğu görüşündedirler. Bunun, terkedilmesi, yani akraba ve yakınlarla olan ilgisinin kesilmesi, büyük günâh sayılmıştır. Cenab-ı Hakk şöyle buyuruyor:

„Allah‘tan korkun ve akrabalık bağlarını kesmekten sakının“ (en-Nisâ, 4/I);

„Onlar ki Allah‘ın gözetilmesini emrettiği hakları gözetirler (akrabalık bağlarını devam ettirirler ve iyilikte bulunurlar); Rablerine saygı beslerler ve kötü hesaptan korkarlar...“;

Fakat Allah‘ın tevhit akidesini kabullendikten sonra onu bozanlar ve Allah‘ın bağlanmasını emrettiği bağları koparanlar (akrabalık bağlarını kesenler) ve yeryüzünü fesada verenler var ya; işte bunlar, lânet

onlara ve yurdun kötüsü Cehennem de onlara“ (er-Ra‘d, 13/21, 25).

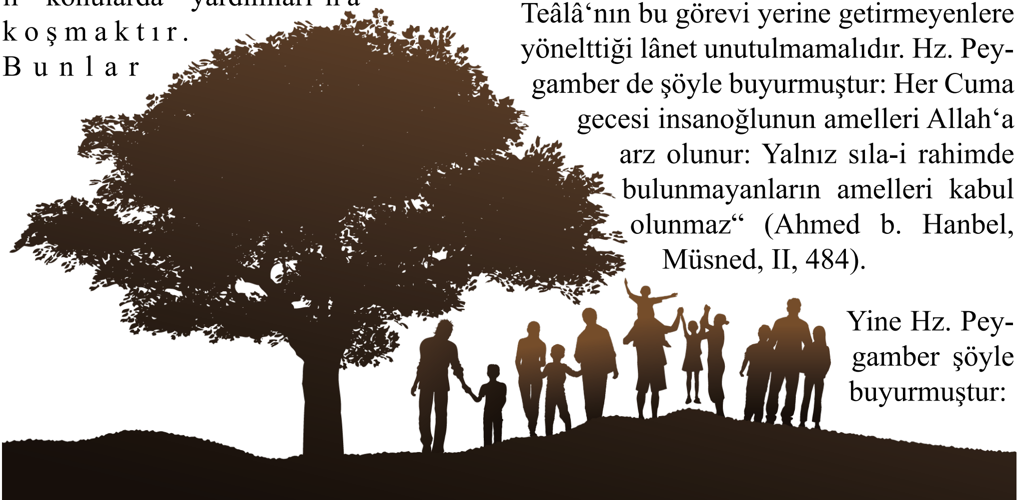
Ayet ve hadislerde geçen „rahim“ (akraba) sözünün hangi derecede akrabaları içine aldığı hususunda farklı görüşler vardır. Bazılarına göre kendileriyle evlenilmesi haram olanlar; bazılarına göre vârisler akraba sayılır. Bazı âlimler de, mahrem olsun olmasın, kişinin bütün yakınları akraba (rahim) dir demişlerdir. Bu son görüş, toplumsal yardımlaşma bakımından daha kapsamlıdır.

Allah (c.c) ve Peygamberi (s.a.s), akrabanın görülüp gözetilmesini emrettiklerine göre, bunun nâsıl yapılacağını iyi bilmek gerekir.

Sıla-i rahmin birkaç derecesi vardır. En aşağı derecesi akrabalarımıza karşı tatlı sözlü, güler yüzlü olmak; karşılaştığımızda selâmlaşmayı, hal hâtır sormayı ihmâl etmemek; dâima kendileri hakkında iyi şeyler düşünmek ve hayır dilemektir. İkinci derece de ziyâretlerine gitmek ve çeşitli konularda yardımlarına koşmaktır. Bunlar daha çok bedenî hizmetlerdir. Özellikle yaşlıları zaman zaman yoklayarak, yapılacak işleri varsa onları takib etmek kendilerini sevindirecektir. Sıla-i rahmin üçüncü ve en önemli derecesi akrabalara malî yardım ve destek sağlamaktır.

Bu yardımlar herkesten beklenemez. Hasta ve yatalak bir kişiden akrabasını ziyâret etmesini istemek anlamsızdır. Fakir birisinden de başkalarına mâlî yardımda bulunmasını beklemek de yanlıştır. Yalnız zengin, hali vakti yerinde bir müslümanın, sadece ziyâret ve hal, hatır sormakla bu görevi yerine getirebileceği de söylenemez. Böyle zengin birisi için sıla-i rahim, yoksul akrabalarına elinden geldiğince malî destekte bulunmaktır. Bu destek ödünç para vermekle olabileceği gibi; karşılıksız mâlî yardımlar şeklinde de olabilir. Şu halde, yakınları görüp gözetmek deyince, yukarıda belirtilen üç husustan hangisine gücü yetiyorsa, onun yapılması anlaşılmalıdır. Yapabileceği görevi yapmamak müslümanı bu konuda sorumlu kılar. Yukarıdaki âyet-i kerimede, Allah Teâlâ‘nın bu görevi yerine getirmeyenlere yöneltti̇ği lânet unutulmamalıdır. Hz. Peygamber de şöyle buyurmuştur: Her Cuma gecesi insanoğlunun amelleri Allah‘a arz olunur: Yalnız sıla-i rahimde bulunmayanların amelleri kabul olunmaz“ (Ahmed b. Hanbel, Müsned, II, 484).

Yine Hz. Peygamber şöyle buyurmuştur:

„ Allah‘a ve ahiret gününe iman eden kimse akrabasını görüp gözetsin“ (Buharî, İlim, 37; Müslim, İmam, 74-77).

„Akrabalık, Arş‘ta asılıdır. Der ki: „-Beni gözeteni Allah gözetsin; beni terk edeni Allah terk etsin” (Müslim, Birr ve Sıla, 17);

„Akrabalık bağlarını kesip koparan kimse Cennete giremez“ (Buhari, Edeb, 11);

„Her kim rızkının bol olmasını ve ecelinin gecikmesini istiyorsa akrabasını görüp gözetsin“ (Buhari, Edeb, 12);

„Ey insanlar, birbirinize selâm verin, akrabanızı gözetin, yemeği yedirin! Geceleyin insanlar uyurken namaz kılın ki selâmetle Cennete giresiniz“ (Tirmizî, Et‘ime, 45).

“Yoksula yapılan sadaka bir sadakadır. Bu sadaka akrabaya yapılmışsa iki sadaka demektir. Biri sadaka, diğeri sıla-i rahimdir ki bu da sadaka sayılır” (Tirmizi, Zekât, 26).

Akrabalarımız, özellikle hala, teyze, amca, dayı, gibi yakınlarımız aileden sayılır. Onları kendi yakınlarımız bilerek davranışlarımızı ayarlamakta büyük faydalar vardır. Rasûlüllah (s.a.s): “Teyze, anne yerindedir” (Tirmizi, Birr, 5) buyuruyor. Amca da baba yerindedir. Bu kadar yakın olan kişilere karşı yerine getirilmesi gereken bazı ahlâkî görevlerin bulunması tabiidir. Bu görevler arasında olan ziyaretlere özel bir yer ayrılmalıdır. Aşağıda anlatılacak genel ziyaret kurallarına uyarak yakınları, başta bayramlar olmak üzere, zaman zaman ziyâret etmek, mümkünse hediyeler götürmek güzel bir davranıştır. Yapılan ziyareti iâde etmek de gerekir. Müslümanı ziyarete gelene gitmemek aradaki bağların daha çabuk kopmasına sebep olmaktır.

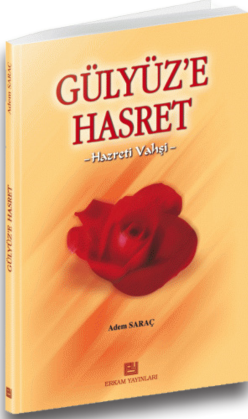
Ziyaretler akrabalar arasındaki sevgi bağlarını güçlendirir. Dargınlıkları sona erdirir. Sevinç ve üzüntülerin karşılıklı paylaşılmasına, sıkıntılara birlikte çareler aranmasına vesîle olur. Özellikle yaşlılar toplumda yalnız kalmadıkları, çevrelerinde kendilerini seven, arayıp soran insanların bulunduğu inancı ile son yıllarını huzur ve mutluluk içinde geçirirler.

Sıla-i rahim konusunda dikkat edilecek hususlârdan biri de şudur: İyilik, karşılık bekleyerek yapılmamalı, sadece görüp gözeten yakınlara karşı sıla-i rahimde bulunmamalı; aksine, unutan, akrabalık bağlarını koparanlara karşı da bu görev yerine getirilmelidir. Hz. Peygamber şöyle buyuruyor:

“İyiliğe benzeri ile karşılık veren kişi, tam anlamıyla akrabasını görüp gözetmiş olmaz. Hakiki sıla, kişinin kendisi ile ilgiyi kesenleri görüp gözetmesidir” (Buharî, Edeb, 15).

İyilik her durumda düşünülmeli ve yapılmalıdır. Yoksul ve güçsüz iken iyilik ve yardımdan söz edip, zengin ve güçlü duruma yükselince başka türlü davranmak, fesâd ve ahlâksızlıktan başka bir şey değildir.

Kitap tavsiyelerimiz

Gülyüze Hasret

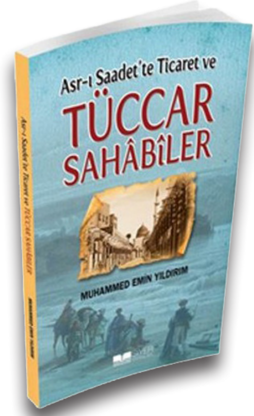
Adem Saraç
ERKAM YAYINLARI

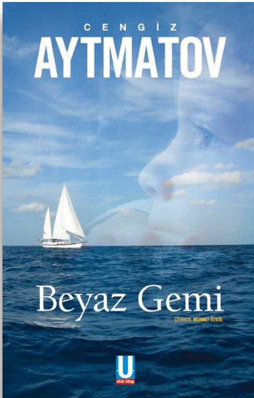
Adem Saraç'tan Hz. Vahşi'nin hayatında tablolaşan bir hasretin hikayesi.
Aldanışların girdabına düşmüş bir ömür düşünün. Esaret zincirinin muazzam cürümler işlettiği Vahşi'nin hayatını... Bir gün ruhunu ve bedenini saran tutsaklığı söküp alıyor. İslam'ın ruhları dirilten iklimine koşuyor. Yüreğindeki zindanlar aydınlanıyor birden...

Tüccar Sahabiler

Muhammed Emin Yıldırım
SİYER YAYINLARI

Ticaretin içerisinde olmak, para kazanmak, sahada sürekli başkaları ile rekabet halinde olmak ve bunca şeye rağmen kalbi, gönlü selim bir şekilde muhafaza etmek, korumak çok kolay bir şey değildir. Bir tüccarın bunu sağlayabilmesi için Sahabeyi örnek almak gerekir...

Yolculuğunuzu kısaltacak bir Roman

Beyaz Gemi

Cengiz Aytmatov

Masalla gerçeği birleştiren bir eserdir. Geçmişi temsil eden dede ile geleceği temsil eden çocuk arasında dramatik bir ilişki kurarak insan duygu ve düşüncelerine kendine has yorumlar getirilir. Adı eserde hiç geçmeyen çocuğun saf ve temiz dünyasından, hayatın acı ve çıplak gerçeğine uzanan bir roman kurgusu meydana çıkarılır.

Kaynakça

Cover:
- www.freepik.com

Hediyeleşmek:
- www.freepik.com/free-vector/gift-boxes-for-party-element_818639.htm
- http://www.freepik.com/free-vector/variety-of-colored-gifts_818208.htm

Kabir Ziyareti:
- https://saidnuritetik.files.wordpress.com/2013/10/2013-kabir-kurban-5.jpg
- http://previews.123rf.com/images/vician/vician1204/vician120400016/13181622-Blank-gravestone-ready-for-an-inscription-Stock-Photo.jpg

Kervansaray:
- http://www.manzara.gen.tr/w1/sultanhan%C4%B1-resmi.jpg

Prof. Dr. Yaşar Kandemir:
- http://www.islamveihsan.com/wp-content/uploads/2014/08/COMERTLIK.png

Rüşvet:
- http://russia-now.com/wp-content/uploads/2016/06/bribes.jpg

Sabır:
- http://thesalesblog.com/wp-content/uploads/2015/11/shutterstock_271332740.jpg

Seferilik:
- www.freepik.com

Seyahat dan evvel:
- www.gratisography.com

Seyahat Duaları:
- http://duaedin.com/dualar/genel-dualar/yolcu-ve-yolculuk-dualari.html
- http://www.freepik.com/free-vector/colorful-sticky-notes_713491.htm

Sıla-i Rahim:
- http://www.freepik.com/free-vector/father-with-his-son-on-a-landscape--silhoette_827978.htm
- http://www.vecteezy.com/people/46358-free-vector-of-family-silhouettes
- http://www.anteppress.com/wp-content/uploads/2015/07/s%C4%B1la.jpg

